

Nummer 2
Februari 1965

DAAD EN GEDACHTE

orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

DAAD
EN
GEDACHTE

+++++
+ BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT
+ HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.
+ BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF
+ MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN
+ HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER
+ GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-
+ GRIP, AAN DE GEDACHTE.
+++++

O n s c o m m e n t a a r o p h e t R a p p o r t - V e r d a m

W A T E R I N E E N V I S N E T

TOEN IN HET JAAR 1950 de wet op de Publiekrechtelijke Bedrijfs Organisatie in het Staatsblad was verschenen, deed men het van officiële en niet-officiële zijde voorkomen alsof daarmee een eerste stap gezet was op de weg naar medezeggenschap van de arbeiders. Sterker nog: men stelde het zó voor, alsof er reeds een stuk medezeggenschap verwezenlijkt was.

Ruim tien jaar later constateerde de katholieke socioloog pater Hoefnagels in het weekblad "De Linie", dat de P.B.O. zich op dood spoor bevond. Hij voegde er aan toe, dat het beslist te simplistisch was om te suggereren, dat het voornaamste obstakel voor de doorvoering ervan de onwil der ondernemers zou zijn. Hij ontkende weliswaar niet, dat een aantal ondernemers weinig medewerking verleende, maar hij zag de voornaamste oorzaak voor het stagneren van de P.B.O. toch elders. Dat zij pas op de plaats maakte, kwam, zo meende hij, vooral, "omdat er bij de brede massa der werknemers geen echte levende behoefte aan bestaat".

"Typerend voor de malaise rond de PBO is", zo schreef pater Hoefnagels, "de grote afstand die bestaat tussen wat in het spontane sociale leven als behoefte gevoeld wordt en wat door de arbeidersleiders als behoefte voorgesteld wordt." Even later betoogde hij, dat ook de voortreffelijkste wet "onherroepelijk tot mislukking gedoemd is indien zij niet aansluit bij de behoeften die onder de mensen leven."

Nu dezer dagen het rapport van de z.g. commissie-Verdam verschenen is, dat op de P.B.O. betrekking heeft, is het naar onze mening goed nog eens zowel aan het een als aan het ander - nog eens aan het gejuich van de vakbondsmannen (en de met hen verwante politici) enerzijds en aan het kritisch geluid van pater Hoefnagels anderzijds - te herinneren. Want 'n kort commentaar op beider zo sterk uiteenlopende zienswijzen vormt in onze ogen een geschikte inleiding tot hetgeen wij over bedoeld rapport te zeggen hebben.

OM MEE TE BEGINNEN DAN: natuurlijk slaat pater Hoefnagels met zijn (bijna historisch-materialistische) opvatting, dat de voortreffelijkste wet een dode letter blijft, wanneer zij op zichzelf in zichzelf is geplaatst van op de behoeften, de spijker op de kop. Maar voor zover uit zijn woorden zou kunnen worden afgeleid, dat hij de wet op de PBO en die op de ondernemingsraden op zichzelf "voortreffelijk" acht, verschillen wij grondig met hem van mening.

"De ondernemingsraad heeft tot taak, onder erkenning van de zelfstandige functie van de ondernemer, naar vermogen bij te dragen tot een zo goed mogelijk functioneren van de onderneming."

ARTIKEL 3 VAN HET ONDERNEMINGSRAADREGLEMENT VAN "WERKSPoor"

"Artikel 3 van het ondernemingsraadreglement betekent, dat er slechts één instantie is, die beslist en wel de directie en haar vertegenwoordigers."

Ir. J. v. ZWET, DIRECTEUR VAN "WERKSPoor" IN DE VERGADERING VAN DE ONDERNEMINGSRAAD OP 18 DECEMBER 1964, GECITEERD UIT DE "WERKSPoor-COURANT" VAN 22 JANUARI 1965.

"De voorstellen van de commissie-Verdam gaan niet erg ver. Zij bepalen zich tot enige verbeteringen van de ondernemingsraad zoals deze bestaat."

DRS. Th. COPPES, ALGEMEEN SECRETARIS VAN HET N.K.V. IN HET DAGBLAD "HET CENTRUM" VAN 29 JANUARI 1965.

Voortreffelijk voor wie? Niet voor de arbeiders in elk geval! Men behoeft alleen maar een blik te werpen in het reglement van het doet er niet toe welke ondernemingsraad om dat in te zien. Bepalingen in de geest van artikel 3 van het reglement voor de ondernemingsraad van "Werkspoor", dat de z e l f s t a n d i g e functie van de ondernemer onderstreept en de taak van de ondernemingsraad omschrijft als "naar vermogen bij te dragen tot een zo goed mogelijk functioneren van het bedrijf" ontmoet men overal. En wie nog in het onzekere mocht verkeren omtrent de betekenis ener dergelijke omschrijving, die luistere naar de onlangs in een ondernemingsraadsvergadering door "Werkspoor"directeur Van Zwet gegeven toelichting, die hierop neerkwam, dat er slechts één bedrijfsinstantie is die b e - s l i s s i n g e n neemt, te weten : d e d i r e c t i e !

"Een zo goed mogelijk functioneren van het bedrijf!" Duidelijker kan het, menen wij, bijna niet gesteld worden, omdat iedere arbeider precies weet, wat of er met die woorden bedoeld wordt en hoe hij ze moet interpreteren. "De werkgevers", zo schreef dr. Hoefnagels terecht, "zien de PBO als een middel, om, met behoud van de bestaande verhoudingen, de sociale vrede nog volmaakter te maken."

Hoe dat middel werkt is dezer dagen - onbedoeld natuurlijk - nauwkeurig beschreven door iemand, die het beter dan bijna wie ook weten kan: door ir. J. Bosma namelijk, de directeur van de textielfabriek Spanjaard n.v. te Borne en tevens de voorzitter van het Centraal-Sociaal Werkgevers Verbond, een organisatie, die - uiteraard - niet zó sociaal is als mogelijk wel de naam zou doen vermoeden.

MYTHE ONTLUISTERD.

De bedoelde beschrijving van ir. Bosma troffen we aan in het dagblad "Het Parool", in een artikel van zijn hand, dat aan het Rapport-Verdam gewijd was. Ir. Bosma zette daarin namelijk uiteen, dat de in de ondernemingsraad gekozenen bij voortduring bloot staan aan het gevaar, dat hun beslissingen "niet verstaan" worden door hun kiezers. Dat komt er in ronde woorden op neer, dat de leden van de ondernemingsraad - gevolg van de binnen dat lichaam bestaande verhoudingen - andere beslissingen nemen dan de personeelsleden van hen verwachten. Op dergelijke beslissingen kan de directie zich dan beroepen, niettegenstaande het door ir. Bosma gesignaleerde feit bewijst, dat er tussen de ondernemingsraad en het personeel een kloof gaapt.

Telkenmale wanneer "het gevaar", waarvan ir. Bosma spreekt, een realiteit wordt, houdt de ondernemingsraad automatisch op het personeel te vertegenwoordigen; telkenmale wanneer hij enigermate het personeel vertegenwoordigt, boet hij aan nut in voor de directie en kan de directie - op grond van het reglement - zijn zienswijze aan haar laars lappen. Wat zo'n ondernemingsraad doet is niets anders dan aan het directionele beleid een grotere autoriteit verschaffen. Zo'n ondernemingsraad is de vlag, die de directionele lading dekt. Hij kan die lading dekken, omdat hem de m y t h e aankleeft - een door ir. Bosma voor een kort ogenblik ontlusterde mythe - dat via hem het personeel invloed zou kunnen uitoefenen op de gang van zaken. Voor de aan de ondernemingsraad toebedeelde taak, 't goed functioneren van het bedrijf, de vervolmaking van de sociale vrede, is die mythe derhalve van de allergrootste betekenis.

DE ROL VAN DE VAKBEWEGING.

Wie zich van dit alles rekenschap geeft, komt tot de conclusie, dat de wet op de PBO "voortreffelijk" is voor het ondernemerdom en dat de kijk van het ondernemerdom op de PBO - gelijk die door dr. Hoefnagels omschreven werd - een kijk is, die van werkelijkheidszin getuigt.

Tegenover die kijk van het ondernemerdom plaatst dr. Hoefnagels - volgens hem althans - de kijk van de (zogenaamde) arbeidersleiders. Van hen zegt hij, dat "zij m e n e n , dat de P.B.O. een stuk sociale óngelijkberechtigdheid zal opheffen." Hier laat de realiteitszin, waarvan dr. Hoefnagels af en toe blijk geeft, hem volkomen in de steek .

Wij zien het zo, dat de zogenaamde arbeidersleiders dit in het geheel niet menen, maar dat de vakbewegingsmythe en de voor hen bestaande noodzaak deze in stand te houden, hen er toe dwingt óók een mythe rond de PBO te scheppen. "Arbeidersleiders" en werkgevers huldigen ook op dit terrein niet twee verschillende zienswijzen, zoals dr. Hoefnagels meent waar te nemen, zij verkondigen, respectievelijk demonstrieren, slechts twee schijnbaar van elkaar afwijkende standpunten. Maar beide standpunten (of wat daar voor doorgaat) dragen er toe bij het aureool, waarmee men de PBO omgeven heeft, te vergroten, haar functie - van "vervolmaking van de sociale vrede" - te stimuleren.

Pater Hoefnagels vergelijkt twee dingen, die in een totaal verschillend vlak liggen. Hij plaatst de reële kijk van de werkgevers op de PBO tegenover datgene, wat de vakbeweging omtrent de PBO de arbeiders tracht diets te maken. De reële kijk van de vakbeweging op de PBO echter verschilt niet van die der werkgevers. Wat de laatsten betreft: zij verkondigen zomin als de vakbeweging, dat de PBO de sociale vrede vervolmaakt, ook al denken zij dat dan inderdaad. Integendeel, ook de werkgevers maken, evenals de "arbeidersleiders", de arbeiders iets wijs, Dit namelijk, dat zij tegen de PBO gekant zijn, sprookje, dat zij geloofwaardigheid trachten te geven met de schijn ener sabotage; sprookje, waar bij tijd en wijle niets van overblijft, wanneer men bijvoorbeeld zijn neus in de ondernemersliteratuur over de PBO steekt of wanneer - zoals bij het verschijnen van het Rapport-Verdam - de PBO door de ondernemers in koor geprezen wordt.

GEEN MEDE-ZEGGENSCHAP.

Hoe men de PBO en de ondernemingsraden ook wenst te beschouwen, één ding zijn zij in géén geval. Zij zijn géén stuk medezeggenschap van de arbeiders en zelfs ook geen stuk-je. Zij zijn evenmin een eerste stap op de weg daarheen!

Pater Hoefnagels geeft dat toe. Wat hij verkondigt - wat hij zich veroorloven kan te verkondigen - is héél wat realistischer dan wat de vakbewegingsleiders zich veroorloven kunnen te verkondigen. Dr. Hoefnagels schrijft - en volkomen terecht -: "...de arbeiders voelen aan, en volkomen juist, dat publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie... hen even machteloos laat als zij waren. De bedrijfslichamen worden instellingen waarin gepraat mag worden, maar waarin de werknemers juist niets te zeggen krijgen over de punten, die hun directe belangen raken...De publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie biedt geen enkel perspectief aan de arbeider die verlangt naar betere mogelijkheden om zelf zijn belangen te behartigen." En hij voegt er aan toe, dat zij (de PBO) "de bestaande vreedzame verhoudingen, die in feite ongelijkberechtigdheid veronderstellen, konsolideert." Ziehier de verklaring van het door hem geconstateerde feit, dat de PBO de arbeiders "apathisch" laat, dat er onder hen "géén behoefte" aan bestaat.

Natuurlijk heeft pater Hoefnagels hierin volkomen gelijk. Maar wij gaan 'n stap verder nog dan hij. Wij zijn van mening, dat men bij de arbeiders in het algemeen de zélfdé apathie zou constateren, indien de PBO (of wat dan ook) hen wél medezeggenschap zou garanderen. Bij een dergelijke - thans niet bestaande en evenmin in zicht zijnde - situatie, zou naar onze overtuiging blijken, dat het geenszins mede-zeggenschap is, waaraan - om het met de woorden van dr. Hoefnagels uit te drukken - "behoefte" bestaat. Het alternatief van de zeggenschap der ondernemers is niet de mede-zeggenschap van de arbeiders, maar hun zeggenschap.

Een vakbewegingsman als H. Wallenburg van de Algemene Nederlandse Metaal Bedrijfsbond heeft in een opstel, getiteld "Ontwikkelingslijnen van de medezeggenschapsgedachte" ')) een opvatting als de onze verklaard uit "een ideologie". De waarheid is anders. Niet uit een "ideologie" spruit onze zienswijze voort, maar uit een analyse van de werkelijkheid, zoals die zich openbaart bij iedere klassenconflict, waarin de arbeiders zelfstandig optreden en hun beslissingen stellen tegenover de beslissingen van hén, die, naar de gangbare opvatting in onze maatschappij, uitsluitend tot het nemen van beslissingen bevoegd zijn. De "medezeggen-

schapsgedachte", waarvan Wallenburg spreekt is inderdaad niet meer dan een ge-dachte, maar een, die nergens gestalte krijgt wanneer de belangen spreken of de noodzakelijkheden hun eisen stellen. In de sociale strijd staat macht tegenover macht, staan alle overige machten tegenover de macht van de arbeiders.

GEEN ILLUSIES ALSJEBLIFFT.

Het rapport van de commissie-Verdam is bedoeld als een leiddraad voor de Nederlandse regering bij het beantwoorden van de vraag of het Nederlandse ondernemingsrecht moet worden herzien. "Het houdt zich bezig" - zo lazen we in "De Gids" (orgaan van het Christelijk Nationaal Vakverbond, nummer van 30 januari 1965) - "met de structuur van de ondernemingen en met de medezeggenschap van de werknemers, zogoed als met de verhouding van de onderneming tot de samenleving."

Deze omschrijving, gevoegd bij het feit, dat één van de koppen boven het bewustte openingsstuk in het Christelijk vakbewegingsorgaan suggereerde, dat in de Commissie-Verdam een "kleine meerderheid voor echte medezeggenschap van werknemers" zou zijn geweest, is wel bijzonder geschikt om verkeerde denkbbeelden te doen postvatten. Hetzelfde kan gezegd worden van de karakterisering van het Rapport-Verdam door "Het Parool", welk blad (op 19 januari) betoogde, dat 't "rijk materiaal aandraagt voor de bebakening van de weg naar een verdere democratisering van het bedrijfsleven."

V e r d e r e democratisering? Die is goed! Alsof er met de democratisering van het bedrijfsleven al een begin gemaakt zou zijn! Als drs. Metzemaekers, de economische redacteur van "Het Parool", uit wiens pen de geciteerde woorden gevloeid zijn, dit werkelijk in alle ernst gelooft, laat hij dan eens het oor lenen aan dr. Hoefnagels of - zo die hem te theoretisch en te abstract mocht zijn - aan een man als drs. Th. Coppes, de algemeen secretaris van het Nederlands Katholiek Vakverbond, die op 16 oktober van het vorige jaar - in een interview met "Het Vrije Volk" verklaarde: "Bedrijfsdemocratie? Ik geloof, dat we dááaraan nog moeten beginnen....".

Het is niet alleen voor de heer Metzemaekers interessant om naar drs. Coppes te luisteren, maar ook voor iedereen, die zich een eerste oordeel over het Rapport-Verdam wil vormen. Hij verklaart namelijk:

"De inhoud van dit rapport kan... niet als een climax gelden in de zin van: het meest progressief. Uiteraard mocht dit ook niet verwacht worden van een zo gemêleerd samengestelde commissie, die bovendien de opdracht had het schuurtje bij het huisje te houden... Weliswaar heeft de commissie-Verdam aandacht besteed aan de medezeggenschap, maar de voorstellen over de bevoegdheden van de ondernemingsraad gaan toch nog niet erg ver. Zij bepalen zich tot enige verbeteringen van die ondernemingsraad, zoals deze bestaat. Werkelijke omvorming wordt niet beoogd. Om een voorbeeld te noemen: de ondernemingsraad moet, aldus de commissie, weliswaar op zijn verzoek ingelicht worden over de economische gang van zaken in de onderneming, maar dit kan alleen dán, wanneer het belang van de onderneming zich hiertegen niet verzet. En over belangrijke beslissingen mag de ondernemingsraad niet praten..." (Artikel in het dagblad "Het Centrum" van 29 januari.)

"...Geen voortgang wordt gemaakt met de inrichting van de ondernemingsraad als een orgaan, dat daadwerkelijk invloed heeft en controle uitoefent op de directie, maar dat lag dan ook duidelijk buiten de opdracht... Van deze commissie mocht men geen wonderen verwachten..." (Artikel in "Het Parool" van 4 februari 1965).

Men behoeft deze uitspraken van de katholieke vakbewegings-secretaris maar op zich in te laten werken, om te beseffen, waarom wij iedere voorstelling van zaken als zou het Rapport-Verdam een lans breken voor een grotere medezeggenschap van de arbeiders, hetzij als een illusie, hetzij als een hedrog beschouwen. Er is in Nederland geen medezeggenschap van de arbeiders en wat er niet is kan men

ook niet g r o t e r maken.

Het is echter ook niet zo, dat de Commissie-Verdam (gelijk men uit "De Gids" zou kunnen opmaken) de medezeggenschap nu eindelijk tot een realiteit wil laten worden.

Bij een beschouwing van het Rapport-Verdam, zo heeft de Eindhovense hoogleeraar, prof. dr. J. Wemelsfelder gezegd (artikel in "Het Parool" van 27 januari) "heeft men eigenlijk het gevoel of men water probeert te vangen met een visnet." De beschouwingen van prof. Wemelsfelder hebben niets gemeen met onze opvattingen. Maar deze karakteristiek - van een rapport, dat "Het Parool" een "knap werk" genoemd heeft - vinden wij bijzonder raak. Naar onze mening echter zou zij eveneens van toepassing zijn, indien het Rapport-Verdam w é l een stap in de richting van "echte medezeggenschap" zou hebben betekend. In een tweede artikel zullen wij uiteenzetten waaróm. Wij zullen ons dan ook bezig houden met het "merkwaardige" - blijkbaar aan de aandacht van de Christelijke vakbeweging ontsnapte - feit, dat een rapport, dat voor "echte medezeggenschap" zou pleiten geheel buiten iedere "medezeggenschap" van de arbeiders om tot stand is gekomen, alsmede aan het al even opmerkelijke feit, dat de zo critische drs. Coppes, die wij uitvoerig aan het woord gelaten hebben, als puntje bij paaltje komt, het Rapport-Verdam tóch een "winstpunt" vindt.

Het een zowel als het ander schijnt op het eerste gezicht een tikkeltje verwonderlijk. Het is dat, bij nadere beschouwing, allerminst. Zoals voor alle wonderen is er ook in dit geval een natuurlijke verklaring voor te vinden. Zij moet - naar wij zullen zien - gezocht worden in de positie van de vakbeweging in de zich ontwikkelende managers-maatschappij, waarvan ook het Rapport-Verdam een produkt is.

=====

+++++
ONZE HARTELIJKE DANK AAN HEN, DIE ONS REEDS HEBBEN LATEN WETEN GAARNE
REGELMATIG "DAAD EN GEDACHTE" TE WILLEN ONTVANGEN. HET WAREN ER MEER
DAN WIJ HADDEN DURVEN HOPEN. LAAT DIT TWEEDE NUMMER NOG VOOR VELEN EEN
AANSPORING ZIJN EVEN HET BRIEFKAARTJE OF BRIEFJE TE SCHRIJVEN, DAT HEM
(OF HAAR) EEN REGELMATIGE TOEZENDING VERZEKERT. U WEEET REEDS HET ADRES:
J. MEULENKAMP, CORN. OUTSHOORNSTRAAT 1^I, A M S T E R D A M . W. OOK
ALLE CORRESPONDENTIE VOOR REDACTIE EN ADMINISTRATIE AAN DIT ADRES. BIJ
VOORBAAT ONZE HARTELIJKE DANK.
+++++

" D A A D E N G E D A C H T E "

V E R S C H I J N T E E N S P E R M A A N D . G E E N V A S T E A B O N N E M E N T S P R I J S .
D E U I T G A V E Z A L W O R D E N B E K O S T I G D U I T V R I J W I L I G E B I J D R A G E N ! ! !

EEN SINOLOOG OVER DE CHINESE POLITIEK.

IN DE BROCHURE "VAN BERIA TOT ZJOEKOF", die in 1961 uitkwam, maar in 1960 geschreven werd, komen de volgende passages voor: "Toch geloven wij, dat de algemene tendens de overhand zal krijgen en de partij-macht langzaam of snel plaats zal moeten maken voor de macht, de klassemacht der nieuwe bourgeoisie, de "managers". Dat zou er toe moeten leiden, dat Chroesjtsjew óf mee zou moeten zwenken, óf zou moeten verdwijnen. Hij zit thans op dezelfde eenzame hoogte als wijlen Jozef Stalin, terwijl onder hem de activiteit der partij-functionarissen in de bedrijven, het leger en de administratie bestreden en teruggedrongen wordt, als zijnde nadelig voor de goede functionering van deze lichamen."

Hier werd dus reeds in 1960 de verdwijning van Chroesjtsjew van het politieke toneel voorzien. De oorzaak wordt ook duidelijk in 't geschrift aangegeven: de steeds wassende macht van de nieuwe klasse, de klasse der "managers".

Toen het verrassende bericht van de val van Chroesjtsjew kwam, dacht de hele pers met angst en beven, dat het kardinale punt was: China. De rode broeders waren elkaar blijkbaar toch weer in de armen gevallen. Wij dachten dat niet. Wij dachten nog net zo als wij in 1960 geschreven hadden.

Toen bleek, dat er in de China-politiek van Rusland geen verandering zou komen, dat de breuk er was en bleef, wel, toen constateerde men dat, meer niet. Wat men constateerde was dus, dat de breuk met China bleef, dat de politiek van co-existentie werd voortgezet en... maar dat constateerde men niet, dat berichtte men alleen maar, dat de leiding in de bedrijven en het verdere economische leven meer armslag, meer bewegingsvrijheid kreeg. Dat dat betekende: meer macht voor de bedrijfsleiding, en dat deze macht ging ten koste van de partij, de staat, zo ver ging de constatering niet. Nog minder werd ingezien, dat dat betekent een scherpe strijd tussen de nieuwe klasse der "managers" en de partij.

Ter bevestiging van het bovenstaande laten we hier enige aanhalingen volgen uit berichten die we sedert de val van Chroesjtsjew in de pers vonden. De onderstrepningen zijn van ons.

Dinsdag 17 Nov. "Het Parool". Als verdere gespreksthema's worden genoemd de wens tot verhoging van de economische productie en het levenspeil. Men zou daarbij de weg willen inslaan van het toestaan van meer economische vrijheid aan de lokale industriële leiders.

Donderdag 3 Dec. "Het Parool".

De huidige machthebbers schijnen terecht in te zien, dat men dit doel het best kan bereiken door het verlenen van meer armslag aan de industriële managers. "De Kommunist" zegt met nadruk, dat er een eind moet komen aan de kleingeestige bevoogding van de economie en aan een incompetente inmenging in haar werkzaamheden.

Donderdag 10 Dec. "Het Parool".

Uit zijn rede (van Kosygin, D. en G.) bleek tevens, dat de Russische regering geneigd is om de oplossing van die problemen te zoeken in het vergroten van de rol van het winstprincipe en de rentabiliteitsfactor en het verlenen van meer economische vrijheid aan de managers. (Men merke hierbij op, dat het winstprincipe reeds een rol speelde en ook de rentabiliteitsfactor. Maar zij worden vergroot. Er bestaat trouwens een geschrift van Stalin, uitgekomen in 1947, dat de verhoging der rentabiliteit aanmoedigt. D. en G.) Verder heet het nog in hetzelfde Paroolbericht: "Van veel belang is ook de grotere vrijheid van bedrijfsvoering, die Kosygin aan de kolchozen en sowchozen beloofde.

Zaterdag 12 Dec. Een beschouwing over Cromyko's rede. "Het Parool".

Natuurlijk viel de rede van de Russische minister onder de rubriek propaganda; het is alleen de vraag of deze propaganda zich niet eerder tegen China dan

tegen het Westen richtte. De nieuwe heren verzetten zich met haast nog meer kracht dan Chroesjtsjew tegen de Chinese pogingen de leiding van het internationale communisme in handen te nemen. Bij dit laatste feit behoort nog de curieuze verklaring omtrent het bestaan van een soort overeenkomst met de V.S. volgens welke die het ook met wat minder zullen doen. (minder militaire uitgaven. D. en G.)

Maandag 21 Dec. "Het Parool".

De "Prawda" van gisteren bevatte een groot artikel waarin de Russische politiek van co-existentie verdedigd wordt tegen de Chinese kritiek.

Woensdag 30 Dec. "Het Parool". Uit een artikel van "onze" militaire medewerker.

De mist rondom het Kremlin is aan het optrekken. De recente zitting van de opperste sovjet heeft duidelijk gemaakt, dat de grote lijnen van Chroesjtsjew's bewind worden voortgezet. De Sovjet-defensiebegroting is opnieuw besnoeid, dit keer met ongeveer twee miljard gulden..... Hij (Chroesjtsjew) weigerde de bestaande verdedigingsmiddelen uit te breiden; zijn opvolgers krimpen ze in. Kosygin zinspeelde er op, dat de besnoeiing van de defensiebegroting paste in het kader van een reeks contacten tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie.

.....dat de Sovjet-Unie meer dan ooit gebonden is de vreedzame co-existentie voort te zetten.

De mist, waar de militaire medewerker van Het Parool over spreekt, hing niet om het Kremlin, maar om de medewerker zelf. Wat kon het Kremlin meer doen dan de feiten geven? Alleen de medewerker verstond ze niet en verstaat ze nog niet. Hij ziet tot z'n verwondering, dat de lijn van Chroesjtsjew wordt voortgezet en daar de houding tegenover China ook geen wijziging ondergaat, besluit hij, dat Chroesjtsjew aan de kant is gezet wegens "binnenlandse economische moeilijkheden". Andere "verklaringen" die men in de bladen leest, zijn van een soortgelijk gehalte. De meeste trachten de buitenlandse politiek uit de buitenlandse politiek te verklaren en komen dan vanzelf bij de betekenis van de persoon terecht. natuurlijk werkt in bijzondere gevallen de buitenlandse politiek wel op de binnenlandse terug, maar in het algemeen bepaalt de binnenlandse politiek - zoals zij op haar beurt door de interne verhoudingen wordt voorgeschreven - de buitenlandse. Aan het begin staan de productiekrachten, die in hun snelle opmars alle oude tradities moeten opruimen. Maar zij moeten ook opruiming houden onder de tradities van de revolutie, dus vooral onder de partijtradities. Dit betekent het aantasten van de almacht der partij. Dat gaat echter niet zo maar. Partijen, vooral als ze een staat van dienst hebben als de Russische, zijn organismen met eigen leven. Wanneer hun taak volbracht is sterven zij niet. Zij wensen voort te bestaan. Voor de revolutie was de revolutionaire partij onontbeerlijk; zij voltrok de revolutie. Maar voor de opbouw is zij een sta-in-de-weg. Opbouwen en omwentelen zijn twee totaal verschillende dingen, waarvoor men personen en organisaties nodig heeft met heel andere aanleg en aspiraties. De noodzaak van de opbouw schept een nieuwe laag van functionarissen, geen partijfunctionarissen, maar functionarissen in de bedrijven, van welke aard deze bedrijven ook zijn. Dit moeten competente lieden zijn; zij moeten ook gelegenheid hebben hun kunnen toe te passen. Hierbij stuiten zij o.a. op de partij-mannen in de bedrijven, die daar geplaatst zijn om de dictatuur te handhaven, die, toen haar eigenlijke taak was afgelopen, voor hen van middel tot doel is geworden. De terreur brengt mee het schuwen van verantwoordelijkheid, een voortdurende angst, zodat daardoor reeds alles naar boven wordt afgeschoven. Het partijstelsel is alle macht aan de top, leiding van boven af. Zelfs onbelangrijke beslissingen moeten dáár worden genomen, met het daaraan verbonden tijdverlies, zowel door de omwegen als door de bezoeken van de hogere leiders, die veraf zitten en vóór alles communist moeten zijn.

Een verandering van dat systeem, het vermijden van de omwegen, competente

mensen in de bedrijven, geen of verminderd toezicht door de partijfunctionarissen verlegt de macht van de centrale instanties der partij naar de bedrijven, dat wil zeggen: naar de bedrijfsfunctionarissen, naar de "managers". Het wil zeggen: het aanpassen van het systeem aan de noodzaak van de productie. Hierdoor wordt de manager tot staatsburger no. 1 en zinkt de communist op de schaal der maatschappelijke waardering terug tot "domme dogmaticus" wanneer hij tenminste aan zijn "communisme" blijft vasthouden.

Dit is de betekenis van de telkens terugkerende eis in de berichtgeving van meer economische vrijheid: geen incompetente inmenging, geen kleingeestige bevoogding enz. Het is niet de eerste keer dat men zulke geluiden verneemt. Ook bij het aankomen van het driemanschap: Chroesjtsjew, Boelganin en Malenkof en zo nu en dan daarna werden ze gehoord. Maar in deze eisen drukt zich de tegenstelling uit tussen de partij en de nieuwe klasse. De productieverhoudingen gebiedt dat de partijmacht teruggedrongen wordt. Doch Chroesjtsjew werd weer dictator. Dit was een ontwikkeling tegengesteld aan de macht van de nieuwe klasse en daarom onmogelijk. Zo konden wij dus reeds in 1960 Chroesjtsjew's einde als alleenheerser inluiden en begrepen wij direct, dat de Chinese kwestie daar geen rol in had gespeeld.

En nu enkele woorden aan onze Sinoloog gewijd, die ons dit artikel feitelijk in de pen gaf. Nu overduidelijk is gebleken, dat het in elk geval niet de Chinese kwestie is, die de mutaties in Rusland teweeg bracht, al was deze vrees algemeen, schrijft hij nog in "Het Parool" van zaterdag 2 januari: "Nu Mao Tse-toeng met een grote bons de deur van de atoomclub voor zichzelf geopend heeft vlak nadat hij de Russen dwong hem op een gouden schaalte de kop van Chroesjtsjew te presenteren, is het geen wonder, dat de vraag naar boeken over China stormachtig toeneemt."

We geloven graag, dat Jef Last - hij is namelijk de auteur van het artikel in "Het Parool" - bewondering heeft voor China, voor Mao en zijn communes. Maar evenmin als de kibboetsim in Israël, die wat opbouw en ontstaan betreft 't communistisch principe veel meer belichaamt, dan de van boven af geïnstrueerde communes van Mao de ontwikkeling van Israël konden bepalen, evenmin of nog minder zullen dat de communes van Mao kunnen doen. Deze ontwikkeling gaat, zoals wij t. o. v. Rusland reeds tientallen van jaren verkondigen ook in China in de richting van het staatssocialisme, onder leiding van een nieuwe klasse, de klasse der "managers". Deze constatering en de bestudering van de nieuwe klasse stelde ons in staat, de politieke gebeurtenissen in de wereld zoveel eerder en grondiger te begrijpen, dan zij die de wereldpolitiek uit de zinnen van handige jongens "verklaren". Dat in de politiek handigheid te pas komt, valt niet te ontkennen, doch deze handigheid staat altijd in dienst van maatschappelijke krachten, dat zijn de klassekrachten en van dat laatste zijn nu juist de leiders der politiek evenmin als de politieke journalisten zich bewust. Vandaar de grote, de overdreven aandacht die zij aan een persoon besteden bij een wisseling in het politieke leiderschap. Zij bestuderen de persoon, wij de klasse. En uit het bestuderen van de klasse, de nieuwe klasse in Rusland, werd ons ook de grote toenadering van Rusland tot de V.S. en de telkens dieper wordende kloof tussen de twee "communistische" kolossen, als een onvermijdelijke ontwikkeling reeds vroeg duidelijk.

En hier als elders lichte men niet op de praatjes over imperialistische rovers en zo. Dat zijn slechts concessies aan de partij-ideologie. Het zijn de feiten alleen die spreken. Nu wij dit schrijven vermelden de kranten juist, dat het uittreden van Indonesië uit de Verenigde Naties door Rusland en de V.S. wordt afgekeurd, door China wordt toegejuicht.

In alle belangrijke kwesties trekken de "managers" van Rusland één lijn met de "managers" van Amerika tegenover China. Deze ontwikkeling kan alleen maar een verandering ondergaan, wanneer in China ook de "managersklasse" een leidende rol gaat vervullen en dat zal zeker gebeuren.

ONBEWEZEN, MAAR OOK FOUT

"Wij voeren de geestelijke strijd, die elke maatschappelijke strijd vergezelt. In die zin is onze strijd de geestelijke uitdrukking van het ontwakend bewustzijn der arbeiders, zoals dit zich manifesteert in het onafhankelijk en zelfstandig voeren van de klassesstrijd. Dit bewustzijn, voortkomende uit het wezen der arbeiders in verbinding met de verhoudingen, kan door een buiten de beweging der arbeiders staande groepering verwekt noch versterkt worden."

Zo luidt stelling 11 van de 13 stellingen, die door ons ("Daad en Gedachte") zijn aangenomen. Het zal niet zonder nut blijken terug te komen op de manier van bestrijding van deze stelling, omdat men die methode vaker ontmoet, vooral daar waar de concrete feiten een vernietigend oordeel inhouden. Zij bestaat hierin. In een gedachte van een tegenstander verwerkt men een woord, doorgaans een woord van niet al te duidelijke vaststaande strekking om op die manier een vooraf gewilde conclusie op te bouwen. Door het gebruik van dit woord niet te verantwoorden verandert men zonder meer de gedachte van de tegenstander.

Het was v.d. B. die 'm dit leverde met het woord "identiek" op een vergadering over de stellingen. Een verantwoord gebruik van dat woord is b. v. dit. Men zegt: De gezamenlijke eigenschappen van een voorwerp zijn identiek met het voorwerp zelf, niet echter één dier eigenschappen. Een boomblad is b.v. groen, gekarteld, zacht, behaard, benerfd enz. Denkt men echter al die eigenschappen weg, dan is ook ons blad verdwenen, hetgeen de identiteit van eigenschappen en voorwerp bewijst. Eén zijner eigenschappen is echter niet identiek met het voorwerp. Zegt men voorwerp, dan zegt men alle eigenschappen; zegt men alle eigenschappen, dan zegt men voorwerp.

Wat v. d. B. nu deed is "de geestelijke uitdrukking van het ontwakend bewustzijn der arbeiders" identiek te verklaren met dat ontwakend bewustzijn, om zo te komen tot de stelling, dat de strijd van een politieke groep dezelfde is, identiek is met de strijd der arbeiders, naar de methode: "Je zegt het toch zelf". Er werd gemakshalve van af gezien deze identiteit te bewijzen. Daarbij: voor iemand die niet of onvoldoende geschoold is in de methode waarmee het verstand de begrippen voortbrengt, lijkt zo'n "verklaring" wel aardig, zelfs heel wat, met zo'n woord als "identiek". Grootdoenerij moet o zo dikwijls het gebrek aan werkelijke kennis verbloemen.

Indien v. d. B. echter al meent, dat welluidende beweringen hem ontslaan van de plicht en de last om het bewijs te brengen, wil dat voor ons niet zeggen dat wij het zullen laten bij deze constatering. Wij zullen laten zien, dat zijn mooi aangeklede bewering niet alleen onbewezen, maar ook fout is.

Het is verbazend gemakkelijk om een tegenstander (Gortzak) af te maken met o.a.: "Jij weet niets van theorie af" zonder het bewijs te leveren. Wij voelen voor we zoiets zouden zeggen de plicht dit wél te doen.

Het begrip "tafel" in ons hoofd, is de "geestelijke uitdrukking" van de stofelijke tafel daar buiten. Maar dit begrip is natuurlijk niet identiek met die tafel. Horen wij Jozef Dietzgen:

"Ieder bepaalde voorstelling, ieder werkelijk denken is identiek met zijn inhoud, m a a r n i e t m e t z i j n v o o r w e r p . M i j n schrijftafel als inhoud van mijn gedachte, onderscheidt zich niet van haar. De schrijftafel buiten mijn hoofd echter is een zaak die daar volkomen verschillend van is."

Dat Jozef Dietzgen de betreffende woorden heeft gespatieerd, blijkt wel nodig te zijn geweest, alhoewel.... wie zal zich nu verbeelden, dat hij met werkelijke tafels inplaats van met hun begrippen in zijn hoofd rondloopt?

Nee, van de B., de geestelijke uitdrukking van een zaak is niet hetzelfde (i-

dentiek) als de zaak zelf. Of nu die zaak een brulkikker is, of het ontwakend bewustzijn van de arbeiders, maakt niet het minste verschil uit. Het ontwakend bewustzijn speelt zich af in de hoofden en harten der arbeiders; het begrip daarvan in de hoofden van hen, die uit sociale bewogenheid de strijd der arbeiders trachten te ontleden, te begrijpen. Dat v. d. B. het begrip van het bewustzijn, de geestelijke uitdrukking van het bewustzijn, en het bewustzijn zelf van de arbeiders als identiek, als hetzelfde beschouwt, klopt prachtig met de gedachte, dat een groep als "Spartacus" een deel is van de arbeidersklasse. Eenmaal hier aangekomen zal men moeilijk kunnen ontkennen, dat zij zichzelf dan niet als het achterlijkste deel van die klasse ziet, maar als het meest geavanceerde. Zie daar! "de voorhoede van het proletariaat" met al zijn konsekwenties.

=====

Z E L F W E R K Z A A M H E I D E N Z E L F W E R K Z A A M H E I D

N i e t o n z e d a d e n ,
m a a r w a t o n s b e w e e g t i s w e z e n l i j k .

HET MOET GEWEEST ZIJN in de zomer van het jaar 1915, toen de eerste wereldbrand een jaar had gewoed, dat zich een grote stoet mensen met vrij rasse schreden voortbewoog langs de Muiderstraat naar de brug over de Prinsengracht, waar zij een andere stoet ontmoette die van de Prinsengracht kwam. Zo zag ik ze zich verenigen op de brug en langs wat toen het Hortusplantsoen heette voorttrekken. Ik was nog op een afstand en haastte mij om te weten wat dat wel was. Mensen die me tegemoet kwamen hoorde ik het woord "staking" gebruiken. Staking? Staking? Zou het werkelijk....? Nou ja, al was het maar een gewone loonstaking dat toonde dan toch in elk geval aan, dat ze aan het "vaderland" lak hadden.

Ik kwam dicht bij, maar m'n bevreemding nam toe. Die mensen waren zo vrolijk. Er waren verscheiden jonge vrouwen bij, en zij liepen gearmd. Af en toe keek men achterom de stoet af en constateerde met vreugde, dat het einde niet te zien was. Een grote stoet, inderdaad. Duizenden... duizenden! Maar wat wou men? Waar ging het heen? Ik probeerde op de kaartjes te lezen, die de mannen achter het lint van hun hoed gestoken hadden, en die ik zag wapperen aan de kleding der vrouwen. En de bovenste, waarachtig!! de bovenste vetter gedrukte regel luidde inderdaad: "WIJ STAKEN". Wat er in kleinere letters onder stond kon ik niet zien, totdat ik zo'n kaartje van de straat opdraapte en las: "WIJ STAKEN" "Wij gaan niet eerder aan het werk voordat Henri Polak zijn besluit herroept!" Godverdomme! dacht ik - ik was nog erg jong - voor die kerel staken ze. Die kerel!, die het goed vindt, dat miljoenen proletariërs op de slagvelden van Europa verbloeden, 18-jarigen, die om hun moeder roepen, met de revolver van de officieren achter hun in de dood gedreven. Die verrasien....!

Ik dacht nog meer, maar ik wilde toch ook weten hoe het verloop zou zijn. Ik drong in de massa, die zich voor het gebouw van de diamantbewerkerbond had verzameld. Daar was inmiddels een afvaardiging de grote stenen trap op en naar binnen gegaan. Men moest lang wachten en de spanning steeg. Voorwaar, het was een moeilijk besluit, dat de leider gedwongen was te nemen. Eindelijk verscheen hij boven aan de trap, één van de afvaardiging naast hem. Hij stond daar als een gebroken man, blijkbaar nauwelijks in staat het woord te voeren. Dit deed de man naast hem. "Kameraden, na zeer ernstige en diepgaande besprekingen heeft onze voorzitter en kameraad Henri Polak besloten aan uw verlangen te voldoen. Henri Polak blijft voorzitter van onze bond!" Een daverend gejuich steeg op, en de Internationale werd aangeheven. Ik ging vloekend en vervloekend m'n wijk in. Ik

was toen bankloper.

Wat was er gebeurd? Wat zat achter deze melodramatische handeling van de voorzitter van de A. N. D. B. de Algemene Nederlandse Diamantbewerkers Bond? Waarom was hij afgetreden? Dat was omdat hij zijn zin niet had gekregen, toen het voorstel van het bestuur om de rechtspositie van zijn leden te verbeteren in drie achtereenvolgende vergaderingen was verworpen. De bond telde 10.000 leden, vandaar de drie afzonderlijke vergaderingen in het concertgebouw. Maar zoals we gezien hebben tegen de "spontane" actie van de massa kon Henri Polak niet op. Verbeeld je ...staken! in een tijd, dat er ieder ogenblik een beroep kon worden gedaan op de eenheid van het land. Het vaderland was steeds in gevaar.

We onttrekken bovenstaande gebeurtenis niet aan de vergetelheid om nog eens de rol die de sociaal-democratie gespeeld heeft onder de loep te nemen. Dat is nu niet onze bedoeling. Waar wij het oog op hebben gevestigd is "de spontane actie" die volgens ons de toekomst in zich draagt. Welnu, was dit spontane actie? Was dit zelfwerkzaamheid? We zullen dat volmondig moeten beamen, waaruit blijkt, dat er zelfwerkzaamheid van de massa kan zijn, waar wij allesbehalve mee zijn ingenomen. En waarom niet? Omdat deze mensen niet bewogen werden door gevoelens die voortkwamen uit hun plaats in 't productieproces, hun plaats als arbeiders of maatschappelijke wezens. Hun bewogenheid betrof de persoon, de persoon van de leider, de leider Henri Polak. De handeling was feitelijk een dictatuur van de minderheid over de meerderheid, over kameraden die anders besloten hadden.

De binding aan de leider is het pendant van de onzelfstandigheid van de arbeider. Het is een rest uit de tijd, dat hij voor zijn strijd op anderen aangewezen was, de vertegenwoordigende, de parlementaire periode. Het schijnt dat het glanstijdperk voor "de leider" thans voorbij is zoals ook het tijdperk van de grote politiek aan het tanen is. Welke minister kan nog zeggen, dat hij een zelfstandige politiek voert? Hij moet zich eenvoudig onderwerpen aan de gegevens en de "adviezen" die hij ontvangt van... de managers in de wetenschap.

Bovenstaande gebeurtenis werd indertijd door ons anders gezien dan nu. Wij trekken er nu andere lessen uit. Toen zagen wij alleen het verkeerde van de doelstelling, thans van het uitgangspunt. Het uitgangspunt van die bijzondere zelfstandige actie was de algemene onzelfstandigheid van de massa. Deze onzelfstandigheid sprak zich uit in de dankbaarheid en de volgzaamheid aan de leider. "Ik heb jullie uit de kroeg gehaald", riep hij op vergaderingen, hetgeen gevolgd werd door massaal applaus. Er was ook wel wat van waar, maar niet alles. De vergaderingbezoekers dachten dat het helemaal waar was, doordat zij zich niet bewust waren van de maatschappelijke krachten, vertegenwoordigd in de heersende klasse, die bevond, dat sobere, nuchtere arbeiders betere winstmogelijkheden opleverden dan "spilzuchtige dronkaards".

Wat nog minder ingezien werd was, dat een harmonische menselijke samenleving slechts kon bestaan uit mensen die zich stuk voor stuk voor de gang der dingen verantwoordelijk voelden en dat de strijders voor zo'n toestand zich dus ook stuk voor stuk verantwoordelijk moesten voelen voor die strijd. Vandaar ons onderzoek van de zelfwerkzaamheid der massa. Dat men dan goed uit moet kijken heeft het bovenstaande bewezen.

Wij zagen daar dat een zelfwerkzaamheid, die bewogen wordt door binding aan de leider, een andere zelfwerkzaamheid is dan voortspruit uit de bewogenheid door de positie van de arbeider als loonarbeider. En een zelfwerkzaamheid die zijn oorsprong vindt in de bewogenheid van de arbeider door de propaganda van een of andere partij is een andere dan die als uitgangspunt heeft de solidariteit met de klassegenoten.

Ja, de boer die brood eet van koren dat hij zelf verbouwd heeft, eet ander brood dan het brood, dat genuttigd wordt in loonarbeid, of gebedeld wordt, of uitgedeeld werd aan de proletariërs in Rome.

Hoe betrekkelijk zijn de dingen toch, en hoe juist is het wanneer het in de elfde stelling van "Daad en Gedachte" heet: De zelfwerkzaamheid kan niet gepropageerd worden.

IN ENKELE WOORDEN.

In "BUITEN DE PERKEN", nummer 41 van 23 mei 1964, lazen we een heel verhaal over de belegering en verdediging van het CPN-gebouw Felix Meritis naar aanleiding van het neerslaan van de Hongaarse opstand in nov. 1956 door de Russen.

De schrijver van het verhaal is Ger Harmsen, thans mederedacteur van "Buiten de Perken", die persoonlijk aan de verdediging van Felix Meritis heeft deelgenomen.

Nu vinden wij het op zichzelf niet zo gek, dat Ger Harmsen in zo'n geval een lans breekt voor de CPN en de aanvallen op Felix Meritis in november 1956 veroordeelt. Ook is het niet zo verwonderlijk, dat hij schreef: "Maar vóór de Nederlandse communisten de gelegenheid kregen de onderlinge meningsverschillen uit te vechten, ging er een golf van terreur - variërend van het meest brute geweld tot de geestdrijverij in de PEN-club toe - over hen heen."

Maar wat wél verwonderlijk is en zeker bevreemdend, dat is, dat er in het hele verhaal van Ger Harmsen geen woord van mededogen met de door Russische tanks vermorzelde Hongaarse arbeiders valt te bespeuren. Geen protest van Ger Harmsen tegen deze arbeidersmoord op grote schaal. Geen woord ook over de verrader JANOS KADAR, die in de meest dramatische nacht van de Hongaarse opstand overliep naar de Russen na de avond er vóór in het bijzijn van het Hongaarse kabinet tegen de Russische ambassadeur Andropov te hebben gezegd: "Wat er met mij gebeurd is van weinig belang, maar als Hongaaren ben ik gereed om te vechten als het nodig is. Als jullie tanks Boedapest aanvallen, zal ik de straat op gaan en met mijn blote handen tegen jullie vechten."

Geen woord van protest ook van Ger Harmsen tegen de woordbreuk van de Russen tegenover Imre Nagy en Pal Malleter, die men onder valse voorwendselen naar zich toe lokte om ze vervolgens om zeep te brengen. Ziet u, dat vinden wij wel bevreemdend.

Het verhaal, ons door Ger Harmsen voorgeschied, is van dien aard, dat we ons afvragen, wat een dergelijk iemand moet doen in de redactie van een tijdschrift, dat zich stelt "op de grondslag van een wereldbeschouwing zonder autoriteit en zonder autoriteitsgeloof".

Dat is echter niet onze zaak. Men neme ons echter niet kwalijk, dat wij zo onze eigen gedachten hebben over Ger Harmsen.

- o -

In "SPARTACUS", nummer 26 van 26 december 1964 lazen we in het artikel "NAAR AANLEIDING VAN DE JONGSTE STAKINGEN IN HET AMSTERDAMSE BOUWVAKBEDRIJF" o.a. het volgende:

"HERINNER U de rol van Ad Vermeulen, één van de opperbonzen van het NVV, die bij de tramremise in de Havenstraat (in 1955, D. en G.) de stakende NVV-ers beval om uit het gelid van de stakers te treden en te gaan MAFFEN..!

HET BOUWVAK-ACTIE-COMITE

schaamt zich niet om aan te raden om van deze bond lid te worden...

.....
Hier wordt partij-politiek in de staking bedreven. De CPN tracht iedere actie van de arbeiders uit te buiten en te misbruiken voor eigen belang.

.....
Door dit DUBBELZINNIG optreden van de partij-politiekers in het stakings-comité weigerden vele strijdbare arbeiders hun solidariteit met de bouwvakkers.

.....
De kritiek op de stakingsleiding is JUIST! Maar toch ONJUIST is het weigeren van solidariteit aan de stakers met hun leiding....

Dat de arbeiders die in strijd gaan en hierdoor de spits afbijten voor alle arbeiders, in hun strijdleiding partijmensen kiezen is hun zaak....."

Dit alles nu is zeer opmerkelijk. Uit het geciteerde blijkt duidelijk, dat het actie-comité beheerst wordt door CPN-elementen, die de arbeiders naar het NVV willen drijven. Tevens blijkt, dat hun optreden van dien aard is, dat

strijdbare arbeiders hun solidariteit weigeren door het optreden van dat comité. En volgens "Spartacus" nu mogen wij aan dat comité niet onze solidariteit weigeren. Men begrijpe ons goed: STEUN en SOLIDARITEIT met de STAKENDE BOUWVAKKERS achten wij vanzelfsprekend. Maar evenzeer achten wij noodzakelijk solidariteit met de gerechtvaardigde KRITIEK OP DE STAKINGSLEIDING.

Maar solidariteit met een actie-comité, dat de arbeiders - ter meerdere glorie van de CPN - het NVV binnen wil voeren en de actie schaaft? Nee, echt, zover gaat ONZE solidariteit niet.

Maar er komt nog meer bij. Het is een pertinente ONWAARHEID, dat de "arbeiders partijmensen in hun strijdleiding" hebben gekozen. Wij hebben namelijk aan een bouwvakker gevraagd hoe

dat met die leiding zat. En die wist ons te vertellen, dat de leiding van deze staking in handen was van een comité van CPN-elementen. Op onze vraag of er dan geen door de arbeiders gekozen leiding was, antwoordde hij, dat NU geen actie-comité was gekozen, maar dat het comité van CPN-elementen misschien een vijftien jaar terug gekozen was en zich daarna permanent had verklaard.

Al met al een vreemde voorlichting die "Spartacus" geeft. Eens, in het verre verleden is een actie-comité gekozen, dat zich daarna zélf permanent verklaard. Nu, vele jaren later breekt een staking uit en het bedoelde comité eigent zich de leiding toe. En bij "Spartacus" vindt men het normaal, dat men zich beroept op een opdracht, die lang geleden - onder heel andere omstandigheden - is gegeven.

=====

L O O N N A A R W E R K E N

HET IS ALWEER enige tijd geleden, dat in Belgische patroonskringen gediscussieerd werd over de vraag of het niet aanbeveling zou verdienen aan arbeiders, die bij een erkende organisatie (de Christelijke - lees r.k. - Vakbeweging of 't Algemeen Belgisch Werklieden Verbond) waren aangesloten, een bepaalde premie toe te kennen. Het f e i t alleen al, dat hierover gesproken werd, vormde er een duidelijk bewijs voor, hoezeer de activiteiten van de vakbeweging van belang en van betekenis zijn voor het ondernemersdom. Dat de vakbeweging van niet minder grote betekenis is voor de kapitalistische staat, dat zij zelve zich daar ook zeer wel van bewust is en derhalve er ook aanspraak op meent te kunnen maken om "loon naar werken" te ontvangen, dat is dezer dagen gebleken uit een rede, die de voorzitter van het Nederlands Katholiek Vakverbond gehouden heeft op een congres van de r.k. ambtenarenbond in Arnhem.

Hij, de heer P.J. Mertens, pleitte daar namelijk voor een overheidssubsidie voor bepaalde vakbondswerkzaamheden. En men kan niet anders zeggen, dan dat het een logisch pleidooi was en dat aan het verlangen van de heer Mertens (overigens uiterst voorzichtig te berde gebracht) een zekere billijkheid niet kan worden ontzegd.

Nee, de heer Mertens wenste geen financiële overheidssteun voor de vakbeweging in haar geheel. Dat zou, zei hij, gevaarlijk zijn voor haar vrijheid en onafhankelijkheid. Hij had beter kunnen zeggen (maar dat zou natuurlijk ook al gevaarlijk zijn geweest) dat een uitgebreide overheidssteun de vakbeweging mogelijk zou beroven van de s c h i j n ener vrijheid en onafhankelijkheid. Want het is zo, dat de zogenaamd "vrije" vakbeweging in werkelijkheid de gevangene is der burgerlijke maatschappij en dat zij, verre van onafhankelijk van de staat te zijn, integendeel gerekend kan worden tot een harer belangrijkste steunpilaren. Natuurlijk, de schijn moet men blijven ophouden. Maar "iets" kan er voor haar toch zeker wel af?

=====

OVERPEINZINGEN BIJ EEN GRAF

ZO ER voor een zoon van de arbeidersklasse al enige reden is om de dezer dagen overleden Sir Winston Spencer Churchill te herdenken, dan slechts met een gevoel van grote bitterheid. De labour-leider Harold Wilson, momenteel minister-president van Groot-Brittannië, moge zich met zijn uitspraak, dat "... wij allen enorm veel aan hem verschuldigd zijn" wellicht enig respect van de Engelse upper-ten verworven hebben, hij vertolkte op het moment, dat hij die woorden uitte stellig niet de gedachten van de spoorjongens en de dokwerkers, die zich herinnerden wat de rol was geweest van de zojuist gestorvene in de algemene staking van 1926. Churchill, exponent der reactionairste Tories, gaf in die dagen, dat ook de drukpersen tot stilstand kwamen, niet slechts een "noodkrant" uit, waarin hij de strijdende Britse proletariërs op de grofste wijze beschimpde, hij toonde zich óók voorstander ervan om tanks naar het merendeels door arbeiders bewoonde Londense East End en kanonneerboden naar de dokken te sturen.

Indien dat gebeurd ware, zou Engeland niet slechts een herhaling beleefd hebben van hetgeen in 1910 was voorgevallen, toen Winston Churchill, op dat moment minister van binnenlandse zaken, de troepen commandeerde, die in de Oost-Londense Sydneystreet in straatgevechten met de arbeiders gewikkeld waren, maar het land zou ook dreigend de burgeroorlog hebben zien opdoemen achter de actie van de mijnwerkers en de machinisten. Daarom leende de sluwe vos Stanley Baldwin, die tijdens de algemene staking de leider van het Britse kabinet was, niet het oor aan Churchills krijgshaftige argumenten. Hij (Baldwin) wist hoe men klasse-acties van het proletariaat ook zonder bloedvergieten neer kon slaan. Inplaats van kogels en bajonetten hanteerde hij een (door Lord Sankey gepresideerde) commissie en beloften, die natuurlijk prompt gebroken werden. Niet Winston Churchill maar Stanley Baldwin sleepte voor de Britse heersende klasse de overwinning uit het vuur bij de revolutionaire worstelingen der twintiger jaren. Maar terwijl Baldwin veinsde, vertolkte Churchill onomwonden de klassehaat, waarvan de Engelse bourgeoisie vervuld was. Telg van een familie, die eeuwenlang behoorde tot de heersende geslachten, bleef hij ook op dat moment trouw aan datgene, waaraan hij heel zijn lange leven onvoorwaardelijk trouw gebleven is: het streven om de bevoorrechte positie der Britse olichargie onaangetast te handhaven. Baldwin ongetwijfeld was meer vertrouwd met burgerlijke (onderhandelings-) methoden; Churchill, van huis uit aristocraat, nazaat van de hertogen van Marlborough, wiens voorvaderen ongetwijfeld waren opgegroeid bij het wapengekletter der ridderlijke toernooien, vertegenwoordigde een ánder element. En zo het al wáár mag zijn, dat juist dat ándere element Sir Winston tot een historische figuur gemaakt heeft, het maakte hem natuurlijk niet tot een boven de klassen tronende figuur. Integendeel!

Men heeft hem bij zijn dood "de grootste Engelsman van zijn tijd" genoemd en hem uitbundig geprezen vanwege zijn onmiskenbare talenten. Maar wat men er niet bij gezegd heeft is, dat "zijn tijd" daardoor gekenmerkt werd, dat in het jaar van zijn geboorte een adellijke kaste van 2500 man de helft van Englands grond in zijn bezit had en dat in het jaar van zijn dood de burgerlijke invloed weliswaar tot in het parlement van Westminster en de ministeries van Whitehal te bespeuren viel, maar dat óók de adelstand van weleer was uitgebreid met zogenaamde arbeidersleiders, die de heersenden hand-en-spandiensten bewezen, gelijk aan vroegere hertogen van Marlborough werden bewezen door hun vazallen. En wat Churchills talenten betreft: nooit en nooit zouden zij tot ontwikkeling zijn gekomen indien hij toeval- lig daar in Sidney Street in het East End zou zijn geboren inplaats van op het voorvaderlijk slot in Blenheim, waar eens zijn wieg stond en in welks nabijheid - o symboliek! - hij thans begraven is.

Geboorte, leven en dood van Winston Churchill vormen een bonte reeks kleurige pagina's in het boek der historie.... van de heersende klasse in Engeland.

STELLINGEN VAN "DAAD EN GEDACHTE"

1. "DAAD EN GEDACHTE" is een groepering van mensen, die uit sociale bewegingheid zich bezig houden met de problemen der menselijke samenleving, in het bijzonder die met betrekking tot de klassenstrijd. Het lezen over, bestuderen en bediscussieren van die problemen ziet zij als haar voornaamste taak.
2. De vruchten hiervan worden neergelegd in het orgaan "DAAD EN GEDACHTE" en andere geschriften en zo onder een grotere kring van mensen gebracht. "DAAD EN GEDACHTE" is zich er echter wel van bewust, dat de arbeiders zich niet interesseren voor een theoretische probleemstelling en daarom zullen haar geschriften alleen van betekenis zijn voor die (weinige) arbeiders, die zich ook willen verdiepen in de problemen der menselijke samenleving.
3. De prikkel tot sociale activiteit komt voort enerzijds uit zelf ondervonden nood, onrecht, onderdrukking en begeerte, anderzijds uit nood, onrecht en onderdrukking waargenomen bij anderen. De activiteit, voortkomende uit ondervonden nood, onrecht, onderdrukking en begeerte is klasse-activiteit. De activiteit, voortkomende uit waargenomen nood, onrecht en onderdrukking is groeps-activiteit.
4. De klasse-activiteit is, objectief gezien - dus vanuit het bewustzijn der arbeiders - niets meer dan activiteit voor betere levensvoorwaarden. Objectief gezien is zij een strijd die slechts kan eindigen bij de opheffing der loonarbeid.
5. De arbeidersklasse is als geheel tot niets anders in staat dan een subjectieve stellingname; dat wil zeggen: zij strijdt voor doeleinden waarvoor zij zich direct geplaagd ziet.
6. Deze beperking vormt echter haar kracht. Deze behoedt haar, haar energie te verspillen aan in het verschiets gelegen doeleinden, die voor het moment althans onwerkkelijk zijn en geen verband houden met haar toestand en bewustzijn van het ogenblik, of haar energie te verspillen aan doeleinden, die de hare niet zijn.
7. De subjectieve stellingname der arbeiders deed bij groepsactivisten de mening postvatten, dat voor omvorming der samenleving een orgaan (partij), die de geesten voor die omvorming klaar moest maken, onontbeerlijk was. (Lenin b.v. kwam in zijn brochure "Wat te doen?" van 1902 tot de conclusie, dat de arbeidersklasse zich uit eigen kracht slechts een vakverenigingsbewustzijn eigen kon maken, doch dat een socialistisch bewustzijn haar moest worden bijgebracht door de "beschaafde vertegenwoordigers van de bezittende klasse", door het intellect.)
8. Daarbij werd niet in aanmerking genomen, dat de strijd der arbeiders niet zonder ontwikkeling is. Wat in de aanvang een knagen aan de meerwaarde is, wordt tenslotte bij verbreding en verdieping van de strijd een worsteling om het maatschappelijk product.
9. "DAAD EN GEDACHTE" is geen groep, die de zelfstandige strijd van de arbeiders propageert, zij is evenmin een groep, die de zelfstandige arbeidersstrijd praktisch voert. Zij meent, dat de zelfstandige klassestrijd van de arbeiders niet door propaganda, maar door de maatschappelijke verhoudingen ontstaat; zij meent ook, dat deze zelfstandige strijd

slechts kan worden gevoerd door organisaties, die in de strijd zelf gescha-
pen worden.

10. In die zelfstandige strijd is "DAAD EN GEDACHTE" organisatorisch van een te verwaarlozen betekenis. Zijn praktische stellingname komt voort uit theoretische overwegingen.
11. "DAAD EN GEDACHTE" voert de geestelijke strijd, die elke maatschappelijke strijd vergezelt. In die zin is zij de geestelijke uitdrukking van het ontwakend bewustzijn der arbeiders, dat tot uitdrukking komt in het zelfstandig en onafhankelijk voeren van de klassesstrijd. Dit bewustzijn, voortkomende uit het wezen der arbeiders in verbinding met de verhoudingen, kan door geen buiten de beweging der arbeiders staande groepering worden verwekt noch versterkt.
12. Tussen "DAAD EN GEDACHTE" en de arbeidersklasse bestaat een onlosmakelijk verband in die zin, dat de opvattingen van "DAAD EN GEDACHTE" door het zelfstandig optreden van de arbeiders bepaald worden. Maar dat wil niet zeggen, dat "DAAD EN GEDACHTE" identiek is met de arbeidersklasse of zelfs maar met een klein deel dier klasse. Slechts die organisaties, die door de arbeiders zélf in het bedrijf worden gevormd, zoals b.v. stakingscomité's of arbeidersraden, kunnen als deel van de arbeidersklasse worden beschouwd. "DAAD EN GEDACHTE" kan zich hoogstens solidair verklaren met de zelfstandige strijd van de arbeiders. Deze solidariteit legt "DAAD EN GEDACHTE" de verplichting op de zelfstandig strijdende arbeiders te steunen waar en voor zover dat mogelijk is.
13. Zou "DAAD EN GEDACHTE" een belangrijke rol gaan spelen in de bewegingen der arbeiders, dan zou daarmee de zelfstandigheid en onafhankelijkheid dier bewegingen worden opgeheven. "DAAD EN GEDACHTE" streeft er dus niet naar een massa-organisatie te worden.

=====